

Weldoener Sander de Kramer:

‘Ik ga niet bij de pakken neerzitten’

Jarenlang was hij hoofdredacteur van de Rotterdamse daklozenkrant *Straatmagazine*. Tegenwoordig bouwt hij scholen voor onder anderen de ‘diamantkinderen’ van Sierra Leone. Hij presenteert het tv-programma *De Rekenkamer*, dat precies uitrekent wat iets kost, en hij is hoofdredacteur van *Ja - Het gratis blad dat omhoog kijkt*. Wat beweegt de Rotterdamse weldoener Sander de Kramer?

Tekst: Mar Oomen Foto: Karin Oppelland

Zo'n vijftien, zestien jaar geleden besloot journalist en programmamaker Sander de Kramer (38) een tijdlang op straat te leven, als een dakloze. Puur uit nieuwsgierigheid. Om te ervaren hoe dat is. En omdat hij benieuwd was naar het verhaal achter de mensen die hij weleens uit een vuilnisbak zag eten, of die hem om een gulden vroegen. Het was niet makkelijk. Natuurlijk niet. Hij kreeg last van 'mood swings', begon na een tijdje erg te stinken en kreeg zelfs een hekel aan zichzelf. 'Mijn zelfbeeld ging heel erg naar beneden.' Maar de meeste indruk maakte een reactie van een bakker die hij om wat oud brood vroeg. 'Scheer je weg', riep de man. 'Ik geef mijn brood nog liever aan de beesten dan aan een vieze zwerver.' 'Terugkijkend is die bakker misschien wel de belangrijkste inspiratiebron voor alles wat ik doe. Dat we in een modern land als Nederland zo met elkaar omgaan.'

Populariteit

De charmante, bijna aan een stuk door pratende man neemt nog een slok van zijn koffie. In de gemoedelijke Rotterdamse horecagelegenheid waar we hebben afgesproken, kloppen geregeld mensen enthousiast op het raam. Af en toe komt iemand zijn hand schudden. 'Rotterdam is eigenlijk een dorp', verklaart De Kramer bijna verontschuldigend zijn populariteit. Dat zoveel mensen hem kennen, komt door zijn talloze inspanningen voor Rotterdam, Nederland en de rest van de wereld. Jarenlang was De Kramer hoofdredacteur van *Straatmagazine Rotterdam*. In het verlengde daarvan begeleidde hij voor het tv-programma *Stinkend rijk en dakloos* verschillende miljonairs in hun poging een week lang als een dakloze te leven. Vier jaar geleden richtte De Kramer met Hugo Borst de *Sunday Foundation* op, om mensen in 'vergeten gebieden' te helpen. Aanleiding daarvoor was zijn bezoek aan de diamantmijnen van Sierra Leone, waar kinderen als slaven werken. Inmiddels zijn vijfduizend mensen bij de stichting betrokken en is Sierra Leone zes scholen rijker. De Kramer is er de afgelopen vier jaar maar liefst 26 keer geweest. Ondertussen is hij ook nog presentator bij *De Rekenkamer*, het programma waarin wordt onderzocht wat iets precies kost en waarom. Voor het programma *Reisadvies negatief* bezocht hij gebieden in de wereld waar je als toerist niet snel zult komen. 'Ik heb een tijdlang mogen optrekken met de Orang Rimba, de oorspronkelijke bevolking van de Sumatraanse regenwouden. Die wordt ernstig in haar bestaan bedreigd. Weet je dat daar jaarlijks 450 duizend voetbalvelden aan tropisch regenwoud worden gekapt?'

Verder schrijft De Kramer wekelijks een column in *De Telegraaf*. Hij kon ook voor *Trouw* schrijven, maar koos liever voor 'de krant voor wakker Neder-

land' omdat de lezers daarvan 'nog te kneden' zijn. Geregeld organiseert hij met bekende voetballers benefietwedstrijden om geld op te halen voor zijn stichting ('Voetbal is een verbroederende sport'). En alsof hij nog niet genoeg te doen heeft, is hij eind vorig jaar met een clubje vrienden het tijdschrift *Ja – het gratis blad dat omhoog kijkt* begonnen. 'Voor iedereen die wel een duwtje in de rug kan gebruiken', aldus het hoofdredactioneel. 'Van studenten en bijstandsmoeders tot gehandicapten, (chronisch) zieken, mensen met schulden en de vele eenzame ouderen in ons land.' 'De onderkant van de samenleving wordt steeds breder', verduidelijkt De Kramer. 'Ondertussen rust er een enorm taboe op armoede. Mensen doen er alles aan om hun omgeving niet te laten merken dat ze moeite hebben om rond te komen. Daardoor lopen ze allerlei regelingen mis, want ze weten niet dat die bestaan, niemand heeft hen dat verteld. Het tijdschrift zal vol staan met dat soort regelingen, handige tips, adressen en aanwijzingen hoe je goed met geld kunt omgaan. Daarbij wil ik laten zien dat armoede helemaal niets is om je voor te schamen. Ook bekende Nederlanders als Johan Derksen hebben moeilijke tijden gekend waarin ze amper het hoofd boven water konden houden.'

Therapeutische zwemles

Sander de Kramer vermoedt dat hij zijn betrokkenheid bij anderen van zijn moeder heeft. Zijn vader is een succesvol zakenman, zijn moeder 'precies het tegenovergestelde. Zij geeft al veertig jaar een soort therapeutische zwemles aan bejaarden en gehandicapten.' De Kramer kan zich nog goed herinneren dat hij op zijn zesde of zevende samen met haar meeliep in een 'piepkleine' demonstratie tijdens het Russell-tribunaal over de rechten van indianen. 'We waren met heel weinig, maar ik had heel sterk het gevoel: we doen wel het goede, we gaan de goede kant op. Zoals toen voel ik me nu nog vaak.'

'Mensen noemen me wel eens een wandelende prozacpil - een rasoptimist'

Bijvoorbeeld, zegt hij, toen hij voor het eerst in Sierra Leone kwam voor een reportage. De Verenigde Naties hadden het land uitgeroepen tot 'de slechtste en armste plek op aarde'. De Kramer wilde met eigen ogen aanschouwen hoe zo'n plek eruit ziet. Ter plaatse bracht iemand hem naar de diamantgebieden waar kinderen wier ouders vermoord zijn, van 's ochtends vroeg tot 's avonds laat naar diamanten moeten graven om te kunnen eten. Iedereen wist wat er gaande was, 'grote, dikke auto's van de VN reden af en aan in de omgeving',

maar niemand greep in. 'Je kunt niks doen', zei iedereen tegen hem, 'dat is veel te gevaarlijk'. De Kramer liet zich er niet door weerhouden. 'Mijn ideaal plaats ik boven mijn eigen leven.' Gedreven door een 'soort oerwoede' redde hij – in samenwerking met de plaatselijke bevolking en in overleg met de chiefs van de omringende dorpen – tal van kinderen uit handen van de diamant-handelaren. Met de *Sunday Foundation* zet hij nu verspreid over het land allerlei school- en landbouwprojecten op. Zijn kennis van de daklozenwereld en -mentaliteit helpt daarbij enorm. 'Net als daklozen leven veel mensen in Afrika van dag tot dag, en zelfs van uur tot uur. De kunst is om samen met de bevolking iets op te bouwen dat structureel is, geen jaloezie opwekt en binnen twee jaar op eigen benen kan staan. Mensen helpen zichzelf te helpen, daar gaat het eigenlijk om. Dat is niet eenvoudig, maar het is de enige sleutel tot succes. Gelukkig heeft de overheid al verschillende projecten kunnen overnemen, tot de betaling van de salarissen van leraren op sommige scholen aan toe. Nu zou ik nog wel een natuurreservaat willen afkondigen.'

Een natuurreservaat afkondigen? In Sierra Leone? Als Nederlander? De Kramer vertelt dat hij in

de twee dorpen in Sierra Leone waar hij geregeld verblijft tot chieft is 'gekreond'. Dat biedt veel voordelen: hij loopt minder snel gevaar, en hij heeft daardoor invloed op het reilen en zeilen van de samenleving, want chiefs werken er samen met de overheid. 'Sierra Leone had een populatie van dertigduizend chimpansees, nu zijn er nog maar 2500. Die zou ik heel graag willen redden. Dat is een kleine droom, die best te realiseren is. Voor Sumatra is het te laat, daar is de ontbossing niet te stoppen. Over een paar jaar zullen we de orang-oetan alleen nog in dierentuinen aantreffen.'

Lange neus

Het lijkt er misschien op, maar nee, het is niet de bedoeling van De Kramer het welzijn van de hele

aarde op zijn schouders te nemen. Mensen informeren, 'de boodschap voor het voetlicht brengen', dat ziet hij toch als zijn voornaamste taak. In navolging van de Griekse filosoof Socrates noemt hij 'onwetendheid' dan ook het grootste kwaad in de wereld. Maar, zegt hij ook, 'onverschilligheid is misschien nog wel een veel groter kwaad. Mensen noemen me wel eens een wandelende prozacpil – een rasoptimist. Toch zie ook ik het soms heel somber in. Neem zo'n uitzending over het verdwijnen van de regenwouden van Sumatra. Mensen kijken ernaar, zijn even onder de indruk en gaan vervolgens over tot de orde van de dag. Ze heffen het glas, doen een plas en alles blijft zoals het was. Ondertussen trekken de multinationals een lange neus naar je – zo voelt het althans.'

'Soms voelt het alsof de slechteriken aan het winnen zijn in de wereld'

De Kramer vertelt dat twee weken na de uitzending over de houtkap in Indonesië de verantwoordelijke papierfabrikant (van de verpakking van Barbie en My little pony) in een reclamefilm uitgebreid benadrukte hoe milieubewust het bedrijf altijd te werk gaat en het beste met iedereen voor heeft. 'Het was', zegt De Kramer, 'alsof hij ons nog even duidelijk wilde laten merken wie uiteindelijk de baas is. Soms voelt het echt alsof de slechteriken aan het winnen zijn in de wereld. Maar ik wil en kan niet bij de pakken gaan neerzitten. Stel dat de wereld over tien, twintig jaar naar de knoppen is. Dan wil ik niet tegen mijn dochter hoeven zeggen: "Ja, ik heb het allemaal zien aankomen, maar ik heb niets gedaan."'